

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները 7 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմյանից խմբագրատան միջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն).

Յայտարարութիւնը ընդունւում է ամէն լիցուով.

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
իրաւաբանիւր բառին 2 կոպեկ.

ՆԵՐԿԱՅ 1892 ԹԻԱԿԱՆԻՆ

20-ՐԴ ՏԱՐԻ

20-ՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՆՆԱՔԱՆԱՆ ԼՐԱԿԻՐ

Հրատարակւում է Թիֆլիսում, Նոյն դիրքով և Նոյն պրոգրամով: Մինք ստանում ենք սեփական ՀԵՌՈՒԳՐԱՆԵՐ.
«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, տասն և մէկ և տասն ամսականը՝ 9 ռ., ինն և ութ ամսականը՝ 8 ռ., եօթ ամսականը՝ 7 ռ., վեց ամսականը՝ 6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ., մի ամսականը՝ 1 ռուբլի:
Գրվել «ՄՇԱԿ»-ը կարելի է խմբագրատան և խմբագրատան փողոցների անկիւնում, թամաշեկի տանը:
Կայտարարութեան ուղիւ քաղաքացւոյց «ՄՇԱԿ»-ը գրելու շատ արագ է, դուք հաւանաբար հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газетъ «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».
Յայտարարութիւններ ընդունւում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով, բառին վճարում է 2 կոպեկ:
«Մշակ» առաջին երեսի վրա մասնաւոր յայտարարութիւններ չեն տպագրւում, այլ տպագրւում են միմյանից լրագրողների յայտարարութիւնները, մահացուցանները և պաշտօնական հաստատութիւնների յայտարարութիւնները, որոնց համար կրկնակի է վճարւում: Մահացուցան տպագրելը առաջին երեսի վրա արժէ 4 ռուբլի, իսկ չորս և քիչ քան 2 ռուբլի:
Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

Կատարինէ Աւետիսեան, Գրիգոր և Մնացական Գեորգեան, Միջայել Գրիգորեան ՓՐԻԳՈՐԴՆԵՐ, Սալոմէ Գրիգորեան Թամաշեկեան և Վարվարէ Գրիգորեան Թամաշեկեան, սրտի ցաւով յայտնում են՝ առաջինը իր ամուսնուն, երկրորդները իրանց հօր, իսկ յինգերորդները իրանց եղբոր, ԵՊՈՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ՓՐԻԳՈՐԴՆԵՐԻ մահով մասնակցում են իրանց անցած օրերին, փետրվարի 2-ին: Հոգեհոգեկալով կատարվեց երեքշաբթի, 4-ին փետրվարի և չորեքշաբթի, 5-ին փետրվարի, երեկոյան 6 ժամին, հանգուցեալի բնակարանում, Սերգեյեւսկայա փողոցում, սեփական տանը:
Թուղթկաւորութեան հանդէսը տեղի կունենայ այսօր, հինգշաբթի, փետրվարի 6-ին, առաւօտեան 10 ժամին, հանգուցեալի բնակարանից դէպի Նորաշենի եկեղեցին:

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ
Կաթողիկոսական ընտրութեան առիթով.—
ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, ընտրողական պայքար. Կատարական դահլիճից. Ստաւոսութեան դէմ. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, Գերմանիա. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌՈՒԳՐԱՆԵՐ.—ԲՈՐՈՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱՎԱՆ. Նկատարութիւններ.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ.
—
Տեղական «ԿԱՅԱՅԵ» լրագրին գրում են Կ. Պօլսի հետեւելով. «Ինչպէս ձեզ գրել էի, Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքը դեռ չէր ստացել ազգային ժողովը գումարկու թղթաւորութիւնը, որպէս զի Թիֆլիսի հայոց թեմերի ընտրվեան պատգամաւորներ, որոնք պիտի գնան Էջմիածին, նոր կաթողիկոսի ընտրութեան մասնակցելու համար: Այժմ այդ թղթաւորութիւնն արդէն ստացված է Բ. Դանիկ, որի մասին միմյանից արդէն տեղեկացրել է պատրիարքարանին, աւելցնելով որ կառավարութիւնը դէմ չէ որ թեմական պատգամաւորներ երթան Էջմիածին, եթէ անհրաժեշտ համարեն: Այդպիսով խնդիրը բաւարար կերպով է վճարւած:»
Եթէ «ԿԱՅԱՅԵ» լրագրի հաղորդածը ճիշդ է, այն ժամանակ կաթողիկոսական ընտրութեանը այս անգամ կը մասնակցեն Թիֆլիսի հայոց բոլոր թեմերը, ուրեմն ժողովրդի ընտրվածները և ոչ թէ ինչպէս առաջ միայն Կ. Պօլսի ազգային ժողովի ներկայացուցիչը, խորհրդակցական ձայնով:
Սակայն, ի հարկէ, ցանկալի է, որ ժողովուրդն ընտրէ թեմական պատգամաւորներ գիտակցութեամբ, իր միջից, որոշ գոյնի մարդիկ, որոշ պրոգրամ, կաթողիկոսի անձնաւորութեան վրա որոշ հայեացք ունեցող պատգամաւորներ, և ոչ թէ իրանց փոխարէն ուղարկեն մեզ Կ. Պօլսի հինգերորդներին:

Պատգամաւորներ ընտրելու ժամանակ թիւրքաց հայերը պէտք է աչքի առնեն ունենան թէ ինչ անձնաւորութիւն են ընտրում, առաջադէմ թէ յետադէմ ուղղութեան տէր մարդկանց, որպէս զի թեմական պատգամաւորներն էլ իրանց համոզմունքներ և իրանց տուած հրահանգների համեմատ ընտրեն և Նոյն ուղղութիւն ունեցող կաթողիկոսին:

Եթէ թիւրքաց հայերը ցանկանում են կաթողիկոսական դահլիճի վրա բազմած տեսնել իրենց, Սերգեյեւսկայի կամ Ալեքսանդրեանի պէս առաջադէմ մարդկանց, այն ժամանակ պէտք է ընտրեն թեմական պատգամաւորներ առաջադէմ ուղղութիւն ունեցող մարդկանցից, և ոչ թէ յետադէմ ուղղութեան պատկանող պատգամաւորներին:
Եթէ թիւրքաց հայերը ցանկանում են կաթողիկոսական դահլիճի վրա բազմած տեսնել իրենց, Սերգեյեւսկայի կամ Ալեքսանդրեանի պէս առաջադէմ մարդկանց, այն ժամանակ պէտք է ընտրեն թեմական պատգամաւորներ առաջադէմ ուղղութիւն ունեցող մարդկանցից, և ոչ թէ յետադէմ ուղղութեան պատկանող պատգամաւորներին:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
ԸՆՏՐՈՂԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐ
Մենք, Թիֆլիսում Նստածներս, վերջին երկու շաբաթվայ ընթացքում այնպիսի «ուրախ լուրեր» ենք վայելել, որոնցից, անկասկած, դուրս են գաւառներում Նստածները:
Այդ «ուրախ լուրերները» մեզ չնորհեց այն ընտրողական պայքարը, որը տեղի ունեցաւ յունվարի 26-ին և փետրվարի 2-ին:
Դժուար էր երեկային անգամ, որ Թիֆլիսի ջնած ամբողջը, մեր «լոթի» կիստօն, չիրաքին, մանրամասնաբար, կառավարող, մշակողները, թողած իրանց սովորական անշարժութիւնը, իրանց ապառիան դէպքի որ և է հասարակական գործ, կը միանան հասարակութեան խնդիրները դասակարգի հետ և եկեղեցիներում խոնաված սրբապատկեր կերպով կը մասնակցեն եկեղեցական ընտրութեան: Բայց այն, ինչ անհրաժեշտ էր, տեղի ունեցաւ:

Ն. Մ.
ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՎԼԻՃԻՑ
Մի քանի րօպէ դադար տալուց յետոյ դատարանը շարունակում է Նախագահը խօսք է տալիս զանգառաւորի փաստաբանին:
Փաստաբան յօսարօնի իր զանգառում, որ տուել է Սպանդարեան, մեղադրում է Մալումեանին զրպարտութեան մէջ, 5 կէտում, այն է, որ Մալումեան անուանել է Սպանդարեանին Զէյթունի փողերի կլանող, ամեն տեսակ չարամիւսի փողերի միջից, ամեն մի հայ. լրագրիները այդ մասին շատ գրեցին:
Ապա պ. փաստաբանն ասեց, որ Մալումեանի ֆանատիկայի ծնունդ է այն, որ իբր թէ Սպանդարեանի և «Նոր-Գարի» անունը ջնջված է հայոց մամուլի միջից և այլն և այլն: Խաչատուր Մալումեանի խօսքերը աւելի քան վերաբերական են, և դա ապացոյցի կարօտ չէ: «Արշակաւան» խօսքը վերաբերում է միմյանից «Նոր-Գարին», որովհետեւ միայն Սպանդար Սպանդարեանն է, որ մեղադրւում է յիշեալ կէտերի մէջ: Այդ շատ լաւ գիտէ ամեն մի հայ. լրագրիները այդ մասին շատ գրեցին:
Ապա պ. փաստաբանն ասեց, որ Մալումեանի ֆանատիկայի ծնունդ է այն, որ իբր թէ Սպանդարեանի և «Նոր-Գարի» անունը ջնջված է հայոց մամուլի միջից և վերջացրեց իր ճառը մեղադրութեան մէջ, խնդրելով դատարանին պատժել նրան 1535-ը յօդուածի համաձայն: Պ. խօսքով իր ճառն աւարտեց հետեւել խօսքերով. «Որովհետեւ պ. Մալումեան խնդիրները մարդ է և հասարակական յայտնի դիրք է բռնում, ուստի նրա վերաբերմամբ պէտք է գործադրել օրէնքի սահմանած պատմի ամենամեծ չափը»:
Նախագահը խօսք է տալիս պաշտպանին:
Պաշտպան խաչատուրով: Նախ քան գործի էութեան անցնելը, ես չեմ կարող ցաւ չը

յայտնել, որ լրագրական և դրական հարցերը, որոնք պէտք է վճարվեն Նոյն իսկ լրագրական մէջ, անցնում են դատարանը: Լրագրութիւնը և հրատարակական խօսքը միջոց են տալիս երկու թեր և դէմ, և միանգամայն անհամակրելի է այն երկուքից, որ զրոյնքը մէկը միւսին դատարանն են կանչում: Երբ մասնաւոր կենսական խնդիր է, ինչպէս մի մարդ, որը ունի իր սեփական օրգանը, որը ձեռքին գրել է բռնուած, չորրորդ կողմէն անհամակրելի է, ասում ենք, որ այդպիսի մարդ, լրագրական մարդ, լրագրական թղթաւորութիւնը թողած, դատարանին է դիմում: Այդ նախաբանից յետոյ, ես կանչեմ գործի էութեան:

Ուշագրութեամբ կարդալով պ. Մալումեանի յօդուածները, ամեն մի մարդ կը գայ այն եղբայրականութեան, որ հեղինակը մի նպատակ է ունեցել.—ցոյց տալ, որ «Թիֆլիսի հայոց Հրատարակական ընկերութիւնը», այդ համակրելի հիմնարկութիւնը, ընկած, մեռած դրութեան մէջ էր, և ահա մի խումբ մարդիկ, որոնք այստեղ տալիս են «Վախկաններ» անունը, ընկերութիւնը իր կոչման բարձրութեան հասցնելու դադարաւոր ուղղութեամբ, գալիս են ժողովին և աշխատում հեռացնել ընկերութեան անգործ դեկավարներին: Իսկ միւս կողմից մի ուրիշ խումբ մարդիկ, որոնք անուանում են «արձագանքաւորներ», այդ բանն իրանց համար պատու խնդիր համարելով, վճարում են դիմադրել: Ժողովի մէջ երեւան են գալիս և մի ուրիշ խումբ մարդիկ, որոնք իրանց մի նպատակ են դնում ընտրել սրան, կամ նրան: Եթէ այդ յօդուածներում կայ մի խիստ բան,—դա վերաբերում է «Արձագանքին», որը իր ձեռքը մեկնում է անարժան և անպատիւ մարդկանց:

Ապա պաշտպան խաչատուրով բաւական մասնաւոր խօսքով այն մասին, թէ ինչ է ընդհանրապէս կուսակցութիւնը, բացատրելով, թէ ինքը ինչպէս է հասկանում «գրական Արշակաւան» բառերը, աւելցրեց. «Ես միանգամայն համաձայն եմ, որ պ. Մալումեան շատ կծու, խիստ և սարսափելի գոյնեղով է նկարագրում Արշակաւանի խումբը,—բայց թէ ինչու պ. Սպանդարեան այդ սարսափելի հայելու մէջ իր պատկերն է տեսնում,—այդ իր պ. Սպանդարեանի գործն է: Պ. Սպանդարեան,—պէտք է արդար լինել և խոստովանել,—այսօր այնքան պարզ (откровенен) էր, որ ինքն խոստովանեց, թէ բոլոր լրագրիները իր մասին գրել են այն, ինչի մէջ ինքը մեղադրում է պ. Մալումեանին:

Պաշտպանն իր ճառը վերջացրեց ասելով, որ ոչինչ հիմք չը կայ մեղադրելու ի. Մալումեանին զրպարտութեան մէջ Սպանդարեանի դէմ, և խնդրեց դատարանին արդարացի մեղադրողին: Նախագահ (ընկելով Մալումեանին). ինչ ունեք աւելացնելու ձեր պաշտպանի ասածին:
Մալումեան. Ոչինչ չունեմ աւելացնելու:
Դրանով վերջացաւ գործի ընթացքը երկու յիսուն ժամի 6-ին: Միւս օրը, յունվարի 31-ին, կէսօրվայ ժամի 1-ին, նահանգական դատարանը յայտնեց իր վճիռը՝ արդարացիելով ի. Մալումեանին:

ՍՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԴԵՄ
—
«Արձագանք» թերթը, փետրվարի 2-ի համարում, տպագրելով անանուն թերթի խմբագրի կողմից ինձ դէմ տուած զանգառի ընտրութեան հայելու, ինձ վերադրում է այնպիսի խօսքեր, որ ես երբեք չեմ արտասանել դատարանում:
«Արձագանքը» ասում է. «Պ. Մալումեան յայտարարում էր, որ լրագրական և դրական հարցերը, որոնք պէտք է վճարվեն Նոյն իսկ լրագրական մէջ, անցնում են դատարանը: Լրագրութիւնը և հրատարակական խօսքը միջոց են տալիս երկու թեր և դէմ, և միանգամայն անհամակրելի է այն երկուքից, որ զրոյնքը մէկը միւսին դատարանն են կանչում: Երբ մասնաւոր կենսական խնդիր է, ինչպէս մի մարդ, որը ունի իր սեփական օրգանը, որը ձեռքին գրել է բռնուած, չորրորդ կողմէն անհամակրելի է, ասում ենք, որ այդպիսի մարդ, լրագրական մարդ, լրագրական թղթաւորութիւնը թողած, դատարանին է դիմում: Այդ նախաբանից յետոյ, ես կանչեմ գործի էութեան:

պիտի անհատները համախմբումը, որ հասարակութիւն է անուանուում, պիտի լսէ ուրիշներին, այնպիսիներին, որոնց իրաւունք է առել գլուխ, բարձրութիւնն անուանելու:— Իսկ այդ գլուխները, շատցում են աղմուկներով, աղաղակներով, թմբաշուկների ու ծնողաների ձայնով հասարակական կարծիք կազմել տալ: Այդպիսով կարծիքը դառնում է մի հրէշաւոր, անհոգի մորիկ, որը աջ ու ձախ չը նայելով, վրա է վազում, յարձակւում է, խլացնում է այն ձայնը, որը իրաւունք, զաղալիք, ազատութիւն պաշտպանելու համար առաջ է եկել, խօսում է դարմառալ յարգգութեամբ, որ այդ հաւաքական միծամանութեան ձակապին է մի առ մի խօսում դառն, թոյնի չափ դառն ճշմարտութիւններ: Այդ խօսքերից, այդ յանդուգն համարձակութիւնից պիտի չքանան նրանք, որոնք ամբողջ գլուխն են դառել և աղաչնստեր են ամենքի սրտի վրա, հարստահարում են ամբողջ կոնց միտքը, զգացմունքը: Այլիւր անողորմ է: Եւ ահա հարստահարիչներ խեղճ, մոխրագոյն մասսան ապստամբեցնում են ճշմարտութեան դէմ ու իրանք, գէթ առ ժամանակ թաղնիկիւր յուզված, բորբոքված ամբոխի մէջքի ետևում, ուսջ են գնում իբրև անխորտակելի ասպետներ: Գեղերի հողներով: Եւ դէռնը առաջ է մղվում աղաղակների, թմբուկների թնոցոցների աղղեցութեամբ և ահա նա կանգնած է այնտեղ, ուր պիտի իր դատաւճիւրը յայտնէ. նա ծաղրում է գործիչին, շուռցնելով պատժում է նրան: Այդ էլ նրա արդարադատութիւնը: 1800 տարի մեղանի առաջ մի այդպիսի արդարադատութեան զգացմունք նրան գոռալ էր տալիս. «Լիաջ հանիւր խաջ հանիր»: Եւ նա հանդարտվեց այն ժամանակ, երբ փայտի վրա բևեռվեց նրա ականջիկը: միշտ խրատ, միշտ արդար ու ճշմարիտ, բայց դառն, չառ դառն խօսքեր հնչեցնողը:

Ինչ... Միթէ կարելի է ծայրայեղ ճշմարտասիրել, միթէ կարելի է մի այդպիսի բարացմունք համարձակութեամբ պաշտպանել ճշմարտութիւնը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

«Figaro» լրագրի խօսքերով, յունվարի 23-ին (փետրվարի 4-ին), կոմս Կապրիվի տանը եղած ճաշի ժամանակ, Վիլհելմ կայսրը, երբ խօսք բացվեց սօցիալական հարցի մասին, ասեց, որ ինքն ղեկավարութիւն ունի այդ հարցի լուծումը իր ձեռքն առնել: Այս գերմանական կայսրը խօսեց անառակութիւնը ջնջելու վերաբերմամբ հրատարակած օրինագիծ մասին: Վիլհելմ II յայտնեց, որ խիստ օրէնքը վերջ կը դնի այդպիսի երկուցիւններն:

Ճառի վերջում նա ցանկութիւն յայտնեց, որ ազգային ազատամիտ կուսակցութիւնը կը նպաստի իրան ժողովրդական դպրոցների վերաբերեալ օրէնքի բուժարկութեան ժամանակ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՌԵՆ

—Եղբայրներ իմարանութեան նոր գնեցալի ընտրութիւնը կը կայանայ մայիսի 2-ին: Ընտրողական ժողովին կը նախագահէ գնեցալի պաշտօնակատար պատէր Մարտին:

—Խաղաղական առաջին միջնորդ մարկիզ դեր-Բուրգին հիւանդացի է ինֆլուէնցայով:

—Բերլինից հեռագրում են, որ այլի կայսրուհին ինչպէս է գերմանական Վիլհելմ կայսրին հրաժարելով դպրոցական օրինագիծը, որովհետեւ այդ օրինագիծը հարցը մեծ շարժում առաջ բերեց գերմանական ժողովրդի մէջ:

—Սպանիայից երկուշաբթի տեղեկութիւններ են ստացուում: Տարապետական շարժումն այնտեղ աճում է և զօրեւել կազմ ու պատրաստ են:

—«Siecle» լրագրին հաղորդում են, որ եգիպտական լեյտենանտ Ֆրանսուան Ներկա-յացուցչին առեւ Վալիսի Կապիտանը է տալիս, զան անգլիական ներկայացուցչին:

—«Berl. Börsen Zeitung» լրագրի խօսքերով գերմանական կիսապաշտօնական շրջաններում դեռ ևս յոյս չեն կորցրել անցկացնել պարլամենտում ժողովրդական դպրոցների վերաբերեալ նոր օրէնքը, թէպէտ և դեռ դժայն բարձրացրին միմեանց բողոքով: Նախաձեռնող ուղղութիւններն պատկանող անձինք, և քաղաքները իրանց պատգամաւորներին պահանջում են ամեն միջոցներ գործ դնել նոր օրէնքի դէմ:

Կուրթեան ամենալաւ ներկայացուցիչները մեր պապերի օրերով: Մենք, ժամանակակից առաջաւոր մարդիկ, այլ ևս չենք ընդունում նրանց և չը կարծենք թէ դպրութիւն ունենայ մի ուրիշ, աւելի զբաղւած ճշմարտութիւն, քան այն թէ ոչ մի հասարակութիւն չէ կարող ապրել առողջ կեանքով, այդպէս հնացած և անկենդան ճշմարտութիւնների հիման վրա...: Եւս խօսում եմ այն վարդապետութեան մասին, որը դուք ժառանգել եք մեր պապերից, որը դուք միշտ և ամեն տեղ այնքան անզգայն քարոզում եք. այն վարդապետութեան մասին, թէ կոպիտ ամբողջ, սխալորդ ամբողջութիւն է իր մէջ ժողովրդի կենսական նեարդը, հէնց նա ինքն, այդ ամբողջ է ժողովուրդը ասածը. թէ ուսման, հասարակութեան ազգայն, անդարդացած անդամը նոյնպիսի իրաւունք ունի զատապարտել և սրբազորել, խորհուրդ տալ և կառավարել, որպիսի որ ունեն ինտելիգենտ փոքրամասնութեան սակաւամիջի ներկայացուցիչները...: «Մի/թէ դուք ձեր ամբողջ կեանքը մէջ գդնէ մի անգամ չէք կարող լսել ճշմարտութիւնը...: «Ամբողջ ոչ այլ ինչ է, թէ ոչ հում նիւթ, որ պէտք է մշակել ու ժողովուրդը դարձնել» (Կր. 125—127):

Այդպէս է խօսում առաջագէտ գործիչը: Ո՛վ պիտի մարտնայ այդ մտքերը: Հասարակութեան առաջնորդ ձեռքերը, որոնք ամեն օր գոռում են թէ պէտք է դարձագրել ամբողջ մտաւոր կրթութիւնը, այնպիսի թշուառ մտաւորութեան են մատնութեմ, որ միայն բաց եղած ճանապարհը կարող գնալ: Եւ ազատամիտ մարդու պահանջները նրանց սարսափելի նեղ դրութեան մէջ են դնում: Նրանք վախում, դողում են և ցնցող պարզ ու անողորմ պահանջները հարկադրում են նրանց լաց լինել: «Ամեն ինչ քանդվեց, ամեն ինչ ձեռքից գնաց», գոռում են նրանք: Այդպիսի օրհասական աղաղակներով են ուղում զինաթափ անել պահանջ անողներին: Բայց դրանց ամենա-

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՍՏՈՒՄՈՒՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 փետրվարի: Պետական խորհուրդը որոշում է երկուշաբթի հաւատարմատարների վերջնական կոմպլեկտը: Ցանկացողներին թոյլ է տրվում անմիջական յարաբերութիւններ սկսել զատարանի հետ, առանց փաստաթղթի որ և է միջնորդութեան փաստաթղթի կարիք ունեցողը զիմում է երկուշաբթի հաւատարմատարների խորհրդին: Վերջինը գործի պաշտպանութիւնը յանձնում է իր անդամներից միին, և որոշում է թէ օրինական ինչ վարձ պիտի ստանայ: Ցայտարարված է, որ հրատարակում է երկուրդ և վերջին բարեգործական վիճակխադ, 6 միլիոն ռուբլւ: Պետերբուրգում կազմակերպվում է զվարդիական օֆիցերներից «Общество потребности»... Արդէն 650 օֆիցերներ անդամ են գրվել: Երեկ կոմս Դե-րեմետովի տանը բացվեց ցուցահանդէս և վաճառումն զեղարուեստական արտադրութիւնների և կանանց ձեռագործների, որ նուրբ է բարձր հասարակութիւնը յօգուտ սովեակների: Լուրերին նայելով, կայսրութեան մէջ բացվելի գիւղատնտեսական կայարանների վերաբերեալ նախագիծը ներկայացված է պետական խորհրդին: Լուրերին նայելով, հաղորդակցութեան ճանապարհների միջնորդութիւնը, Սիբիրի երկաթուղու վերաբերութեամբ, վճռել է դժի կառուցումը սկսել երկու կողմից: Ուրալից և Վալդիկոստոյից: Ենթադրված է այս տարի շինել 400 վերստ ճանապարհ, որի վրա կը ծախվի 50 միլիոն ռուբլւ: Ամբողջ ճանապարհի շինութիւնը կը տևի մօտ 12 տարի:

ՕԴԵՍՍԱ, 3 փետրվարի: Տուրքայի մօտ Դոնայը բացվեց. սառույցը արդէն հալվում է. սպասում են, որ այս օրերս կը սկսվի նաւագնացութիւնը:

ՀԻՌՈՒ, 3 փետրվարի: Վենեցիայում երեկ վախճանվեց Չերնոգորիայի իշխանի մայրը:

ԲԵՐԼԻՆ, 3 փետրվարի: Եվելիայի թագաժառանգը, որը մի քանի օր այստեղ հիւր էր, երեկ մեկնեցաւ Բեռլինից:

ԲԵՂԳՐԱԿ, 3 փետրվարի: Այստեղից աքսորվեց գերմանական երկու ազատամիտ լրագիրների թղթակից Վէյշ, որը տարածում էր Սերբիայի մասին սուտ և յուրիշ լուրեր:

Ժանր ողբերգական դրութիւնն այն է, որ այդպիսի աղաղակներից յետոյ է հաստատուում: Ոչ ոք չէ կարող պահանջել, որ նոր, իրեւելական դրութիւնը բարձրի գոյութիւն ունեցող հին, փոսած, ժամանակին անցկացրած հասկացողութեան վրա—այսպէս են պատասխանում նրանց:—Այդ երկու դրութիւնները—հինը և նորը—չեն կարող միմեանց հետ եղբայրանալ, մի տեղ ձուլվել: ոչ, ընդհակառակն, հէնց որ այսօր ընդունեցին նոր դրութիւնը, վաղը ձեր ձեռքով պիտի բանդէք հնութիւնը. ուրիշ կերպ անկարելի է: Փոսած, անպէտք նիւթերի կորուստը մեծ վնաս չէ և բոլորովին մոռացվում է ստացած օգուտից:

Այդ է պակաս Սարափաճար ամբողջ շուրջը: Ներսի ընդհատում է քարոզչին, հարկադրում է նրան հեռանալ առաքելից, անպատում է նրան, չորերը պատում է: Եւ միաբան, միաձայն անուանում է նրան «ժողովրդի թշնամի»: Այդ մի անուն է, որ հոսանքի ետեւից գնացողների միակ զինքն է, թէ և ժանգոտած, բլթացած, զենք...

Ամբողջ զատապատան արաւ,—ոչ ոք նրա կողմն էր: Ճշմարտութիւնը թաղվեց,—դա նրա ձակա-տաղիրն էր, երբեք նա չը պիտի հանդարտ ու անխուլ քայլերով տուն մտնի, այլ պիտի քար-կոծվի, պիտի ծածկվի խուլ տեղերում մինչև այն ժամանակ, երբ դուրս կը գայ անաւոր ոչ-ժով, երբ անողորմ կերպով կը ցաւեցնէ մարդկանց, տանջանք ու չարաբանք կը պատճառէ և բաւարարութիւն կը պահանջէ:

«Ժողովրդի թշնամին» հալածվում է,—այդ էլ ոչ թէ գործն է: Նրան, այդ թշնամուն, դուրս են անում ամեն տեղից. նա այլ ևս չունի բնական րան, հանգստութեան տեղ: Հաւաքվում են խոհեմները, չարաւորները, ամբողջ սերունդները: Գրանք խղճում են «ժողովրդի թշնամուն», կամենում են յետ դարձնել նրան նախկին պատիւը, իրիւրը, նիւթական ապահովութիւնը: Օ՛, այդ բոլորը հնչւո է անել, մի բոլորի գործ է, հարկա-

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 փետրվարի: Լրագիրները հաղորդում են, որ գլխադիայի բոլոր գնդերից առանձին մասնաժողովի կարգադրութեան ներքոյ են գրվում մի-մի օբեր-օֆիցեր և երկու-երկու ղեկավար, որոնք պէտք է բաժանեն ազգաբնակչութեան մէջ՝ մասնաժողովի ստացած նուիրատուութիւնները:—Լրագիրները հաղորդում են, որ պետական խորհուրդը հաստատեց մուհաւանների կանոնադրութեան փոփոխութիւնները:

ՀԻՌՈՒ, 4 փետրվարի: Վախճանվել է ոչ թէ Չերնոգորիայի իշխանի մայրը, այլ իշխանուհի Գարինկա՝ իշխան Դանիէլ Ի-ի այրին:

ՄԱՍԿՆԱ, 4 փետրվարի: Պրէշկով ժողովրդի անաղին բաղմութիւնը, զրոգւած լինելով այն տեղացիների դէմ, որոնք բողոքականութիւն են ընդունել, երեկ ներս մտան բողոքականների եկեղեցին, ժամերգութեան ժամանակ, բռնութիւն գործ դրեցին պատուրի և աղօթողներին վրա և թաւանեցին եկեղեցին: Հարկ եղաւ, որ գործը միջամտի: Մի քանի մարդիկ ձերբակալված են:

ՊԱՐԻՋ, 4 փետրվարի: «Figaro» լրագրին Բերլինից հեռագրում են, որ այնտեղ բացված է առաջարկական դաւադրութիւն և որ ձերբակալված են 60 մարդ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 փետրվարի: Սենատը այսօր լինեց «Южный Край» լրագրի խմբագիր Իւլի-ֆոլիչի գանգաւոր, ընդդէմ խարկովի դատաստանական պալատի վճռի, որով նա դատապարտված է 500 ռուբլի տուգանքի կամ վեց ամսվայ բանտարկութեան՝ զիջամացիայի համար՝ խարկովի համալսարանի պրոֆեսոր Կրիլովի դէմ. սենատը պալատի կողմից 1213 յօդուածը խախտած լինելու համար, վճիռը փոխեց, գործի ըննութիւնը դադարեցնելով:

ԲԵՐԼԻՆ, 4 փետրվարի: Դաւադրութեան բացվելը—փաստ է, բայց ձերբակալված է ոչ թէ 60, այլ չորս մարդ: Հաստատված է, որ դաւադիրները գտնվում են Բերլինում, Համբուրգում, և Կենիգսբերգում: Պոլիցիան շարունակում է իր եռանդուն խուզարկութիւնները:

ՎԻԵՆՆԱ, 4 փետրվարի: «Fremdenblatt» լրագրի տեղեկութիւններին նայելով՝ Կրալովի շրջանում հարկ կայ հաց մատակարար 23 համայնքների. 1300 կալուածատէրեր՝ այլ ևս սերմ չունեն դարձանային ցանքսերի համար:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 փետրվարի: Շարունակութիւն

Լոր է միայն ուրանալ համոզմունքի խօսքը, հարկաւոր է երկու տողով յայտարարել թէ մի քանի բան սխալ է հասկացված, մի քանի խօսք յետ է վերցնվում: Եւ այնուհետեւ ամեն ինչ կայ. հարստութիւն, երջանկութիւն, ապահովութիւն:

Բայց համոզված, անխիւ գործիչը այդ զղուշի «սովորա»-ից հպարտութեամբ երես է դարձնում. նա կրկնում է, նորից ասում է այն, ինչ որ միշտ ասել է: Ոչ ոչ և ոչ, նա չի ծախի համոզմունքը, չի դաւաճանի իր մտքին ու սրտին: Նա դարձեալ նոյնն է, դարձեալ ժողովրդի թշնամի: Եւ իրան երկարվում է հալածանքի: Բոլոր բարեմիտները, որոնց թոււմ կային մօտիկ ազգականները, թողնում են նրան, հեռանում:

Եւ գնում է գործիչը: Ո՛ւր—Ամեն տեղ, ուր հարկաւոր է իր դատը պաշտպանել, իր միտքը հասկացնել, ճշմարտութիւնը ոտքի դնել: Հալածական, ատելի դարձած, չարաբարած մարդը այժմ նոր ոչ թէ ստացել, այդ ոչ մի այն է, որ միակ զինքն է, թէ և ժանգոտած, բլթացած, զենք... Նա այժմ մի այնպէս է: Այո, այդ հանգամանքը սարսափելի ոյժ է. բազմաթիւ հակառակորդները դրանից յետոյ պիտի իմանան թէ ինչ է միակ միտքը, բոլոր կապերը կտրած, հեռացած մարդը, որը դուրս է գալիս իր ուժեղ խօսքը հինգ չեցնելու: Կարծում ենք որ ճշմարտութեան յաղթանակը մօտ է. կարծում ենք որ հակառակորդ մեծամասնութիւնը զինաթափ է դառել, որովհետեւ այլ ևս ոչինչ չէ կարող ստել գործիչի անձնաւորութեան դէմ, ոչ մի կերպով այլ ևս չէ կարող վնասել նրան, պատժել: Նա այժմ պիտի ակամայ ակամայ բաց անէ, լսէ...

Այսպիսի երկուցիւններ մէջ է բացատրել Խալսէն հասարակական այդ մեծ զաղափարը: Խաւարամիտ, յետադէմ թերթերը Իբսէնի ձակալտին են կապրել «անբարոյական» անձնաւոր: Այդ վկայութիւնը ինքն ըստ ինքեան շատ լաւ է հասկացնում ամեն ինչ:

